

Nie każda wadliwa decyzja administracyjna jest podstawą roszczenia - wyrok Sądu Najwyższego Barbara Kaczała, [prawnik Wrocław](#), Rödl & Partner

Związek przyczynowy jest relacją zachodzącą między zdarzeniami (wydaniem decyzji i powstaniem szkody), a nie między cechą jednego ze zdarzeń a jego następstwem. Innymi słowy zdarzeniem sprawczym jest wydanie wadliwej formalnie bezprawnej decyzji administracyjnej, a nie wystąpienie okoliczności, które przesądziły o jej wadliwości. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że wydanie wadliwej decyzji jedynie z przyczyn formalnych nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą.

Tak uznał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt IV CSK 95/17.

Powodowie domagali się zapłaty odszkodowania w zakresie obejmującym szkodę rzeczywistą z tytułu przejęcia gospodarstwa rolnego decyzją uznaną za wydaną z naruszeniem prawa, oraz w zakresie utraconych korzyści za ostatnie 10 lat z tytułu niemożliwości wydzierżawienia gospodarstwa, które utracili z naruszeniem prawa.

Sąd I instancji uwzględnił powództwo w części obejmującej roszczenie odszkodowawcze z tytułu szkody rzeczywistej, natomiast oddalił powództwo w przedmiocie żądania obejmującego utracone korzyści. Uznał, że zaistniały przesłanki uzasadniające zasądzenie odszkodowania tylko w takim zakresie, ponieważ powodowie utracili własność w następstwie wydania decyzji o przejęciu gospodarstwa z naruszeniem prawa, a więc ponieśli szkodę pozostającą niewątpliwie w związku przyczynowym ze zdarzeniem sprawczym.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany Skarb Państwa, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo i kwestionując przyjęcie istnienia związku przyczynowego pomiędzy bezprawną decyzją a szkodą powodów w postaci niezyskanego odszkodowania będącego ekwiwalentem odebranego gruntu.

Sąd apelacyjny wyrokiem reformatorijnym uwzględnił apelację, wobec zasadności zarzutów naruszenia prawa materialnego i oddalił powództwo.

Sąd II instancji zaakceptował ustalenie spełnienia przesłanek uznania gospodarstwa rolnego za opuszczone. Jednak uznał brak jakichkolwiek przesłanek, by ocenić, że treść decyzji byłaby inna, gdyby postępowanie zostało przeprowadzone prawidłowo, tj. z udziałem spadkobierców i gdyby oni byli adresatami poprawnie wydanej decyzji.

W tej sytuacji przyjęcie przez sąd I instancji wystąpienia przesłanki związku przyczynowego naruszyło w ocenie sądu apelacyjnego art. 361 § 1 K.c.. Zdaniem sądu odwoławczego, wydanie wadliwej formalnie decyzji nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym z utratą przez poprzedników prawnych powodów własności gospodarstwa, co przesądza o braku podstaw prawnych do przyznania odszkodowania na podstawie art. 160 § 1 K.p.a..

Powodowie zaskarżyli w całości wyrok sądu apelacyjnego formułując zarzuty w ramach obu podstaw kasacyjnych. Zarzucili błędną interpretację art. 361 § 1 K.c. w zw. z art. 160 § 1 K.p.a. przez uznanie wadliwych decyzji za niemogące być źródłem szkody.

Sąd Najwyższy przychylił się do stanowiska powodów i uznał, że sąd II instancji przedwcześnie wykluczył istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a wydaniem decyzji. Sąd apelacyjny był bowiem zobowiązany do dokonania oceny, czy udział powodów w postępowaniu administracyjnym (który nie został zapewniony) mógł mieć wpływ na wydanie decyzji o innej treści. Tym samym Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Komentarz eksperta

Barbara Kaczała, prawnik we wrocławskim biurze Rödl & Partner

Istotą sprawy było rozważenie, jakie kryteria powinny zostać wzięte pod uwagę przy rozstrzyganiu, czy wystąpił tzw. związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem (w tym wypadku wydaniem decyzji administracyjnej) a szkodą. Zgodnie

z treścią art. 361 § 1 Kodeksu cywilnego przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej są: zachowanie się odpowiedzialnego, szkoda będąca wynikiem tego zachowania się oraz normalny związek przyczynowy łączący oba zdarzenia.

Sąd Najwyższy zaprezentował podejście, zgodnie z którym nie można odgórnie przyjąć braku istnienia związku przyczynowego w sytuacji, gdy decyzja jest wadliwa wyłącznie z przyczyn formalnych, zaś spełnia wszystkie przesłanki materialnoprawne. Takie stanowisko należy uznać za słuszne, ponieważ wymusza niejako zbadanie, czy owe przyczyny formalne nie miały jednak wpływu na treść decyzji, co zapewnia podmiotowi kierującemu roszczenie o odszkodowanie szeroki wachlarz kontroli.

W realiach sprawy sąd II instancji przyjął w sposób kategoriyczny, że wydanie decyzji wadliwej jedynie z przyczyn formalnych (brak udziału powodów w postępowaniu) nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym ze szkodą powodów. W ocenie tego sądu nie można było bowiem przyjąć, że gdyby postępowanie administracyjne zostało przeprowadzone prawidłowo, to treść decyzji byłaby inna. Taka argumentacja została słusznie skrytykowana przez Sąd Najwyższy, który stanął na stanowisku, że sąd apelacyjny zadziałał przedwcześnie, tj. bez pogłębionej oceny dotyczącej tego, czy udział powodów w postępowaniu administracyjnym mógł mieć wpływ na treść decyzji.

Wymaga podkreślenia, że poprawność materialnoprawna decyzji administracyjnej może mieć kluczowe znaczenie w przypadku oceny stwierdzonych uchybień formalnych. W takim przypadku o wystąpieniu normalnego związku przyczynowego rozstrzygać będzie ocena dwóch okoliczności, którymi (w ślad za Sądem Najwyższym) są:

- wydanie decyzji administracyjnej o takiej samej treści jak decyzja dotknięta wadami formalnymi oraz
- możliwość przyjęcia z dużym prawdopodobieństwem, że decyzja taka zapadłaby w postępowaniu, w którym była wydana decyzja obciążona wadami formalnymi, gdyby takie wady nie wystąpiły.

W sprawie istotne jest, że sąd zaniechał w ogóle badania, jaki wpływ na treść decyzji miałby udział powodów w postępowaniu, a powinien był okoliczność tę rozważyć. W świetle tych uwag rozważenie takie miało istotne znaczenie pod kątem tego, czy zaistniał związek przyczynowy pomiędzy wydaniem wadliwej decyzji a szkodą powodów.

Źródło: <http://www.rp.pl/Firma/306019997-Nie-kazda-wadliwa-decyzja-administracyjna-jest-podstawa-rozszczenia---wyrok-Sadu-Najwyzszego.html>